

ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้:
กรณีศึกษาเทศบาลตำบลยุโป จังหวัดยะลา*

สุปริญา นุ่นเกลี้ยง**
ศิริลักษณ์ คัมภีรานนท์***

(วันรับบทความ: 3 มีนาคม 2563/ วันแก้ไขบทความ: 16 กรกฎาคม 2563/ วันตอบรับบทความ: 4 สิงหาคม 2563)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ และ 2) หาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้ เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ใช้การสำรวจกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 177 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน คือการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม และการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่าระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.81) โดยเฉพาะด้านผู้นำและนโยบายมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.84) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.82) และด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชน ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 1.00) ส่วนแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.78) โดยเฉพาะประเด็นที่มีค่ามากที่สุดคือ ต้องสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุและชุมชนเป็นตัวหลักในการดูแลผู้สูงอายุบนพื้นฐานความต้องการของผู้สูงอายุ ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.92)

คำสำคัญ: ศักยภาพ/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น/ การพัฒนาคุณภาพชีวิต/ ผู้สูงอายุ/
ทุนทางวัฒนธรรม/ จังหวัดชายแดนใต้

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้: ศึกษากรณี เทศบาลตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา งบประมาณปี พ.ศ. 2562

** อาจารย์สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Potential of Local Administration Organizations in the Quality of Life
Development for Elderly People Based on the Southern Border Provinces
Cultural Capital: A Case Study of Yupo Subdistrict Municipality, Yala Province^{*}

Supreeya Nunkliang^{**}

Siriluk Khumphiranont^{***}

(Received Date: March 3, 2020, Revised Date: July 16, 2020, Accepted Date: August 4, 2021)

Abstract

This research had the following objectives: (1) To study the potential capacity of local government in the quality of life development of elderly people living in Southern border provinces based on the principles of cultural capital, and (2) to present recommendations for improving the capacity of local government in the quality of life development of elderly people living in Southern border provinces based on the principles of cultural capital. The study comprised a sample of 177 persons selected by group classification and simple random sampling. Data were collected using a structured questionnaire and analyzed using descriptive statistics. This study found that the capacity of local administrative organizations to improve the quality of life of the elderly based on cultural capital was at a moderate level ($\bar{X} = 3.33$; S.D. = 0.81). Capacity in terms of leadership and policy formulation scored the highest ($\bar{X} = 3.38$; S.D. = 0.84), followed by management ability ($\bar{X} = 3.33$; S.D. = 0.82), and collaboration in the form of networking and community linkages ($\bar{X} = 3.33$; S.D. = 1.00). Based on the findings from this study, in order to build the capacity of local government to improve the quality of life development for senior citizens, there was a high level of potential ($\bar{X} = 3.80$; S.D. = 0.78), and the most promising area was support for senior citizens' clubs; moreover, support for the elderly must be community-based, which would reflect the expressed needs of the elderly themselves ($\bar{X} = 3.92$; S.D. = 0.92).

Keywords: Capacity Potential/ Local Administrative Organizations/ Quality of Life
Development/ the Elderly/ Cultural Capital/ Southern Border Provinces

^{*} This article is a part of research, entitled *Potential of Local Administration Organizations in Quality of Life Development for Elderly People Based on Southern Border Provinces Cultural Capital: A Case Study of Yupo Subdistrict Municipality, Yala Province.*

^{**} Lecturer of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

^{***} Asst.Prof., Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University

บทนำ

ตามคำนิยามขององค์การสหประชาชาติ กล่าวว่าประเทศไทยใดมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่า 10 % ของประชากรทั้งประเทศ ถือว่าก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และจะเป็นสังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ เมื่อมีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป สูงขึ้นถึงร้อยละ 20 โดยในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป 11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 17 ของประชากรทั้งหมด 65.5 ล้านคน ทั้งนี้สภาพการณ์ของประชากรที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุสูงขึ้น หมายถึงภาระของรัฐ ชุมชน และครอบครัว ในการดูแลสุขภาพ ค่าใช้จ่ายในการยังชีพและการดูแลเกี่ยวกับการอยู่อาศัยที่เหมาะสมจะต้องสูงขึ้นตามไปด้วย และต้องเตรียมพร้อมด้วยการระดมทรัพยากร สร้างบุคลากร ปรับบทบาทหน้าที่ และเพิ่มการประสานงานขององค์กร แก่ไขและปรับปรุงกฎระเบียบพัฒนาารูปแบบและระบบการให้บริการด้านสุขภาพอย่างเท่าเทียมกันแก่ผู้สูงอายุที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นในอนาคต แต่ปัจจุบันศักยภาพและความพร้อมของกลุ่มคนและพื้นที่ชุมชนมีความแตกต่างกันไม่เท่ากัน มีกลุ่มเปราะบางในสังคมไทยที่เป็นผู้สูงอายุมีปริมาณสูงขึ้น ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่มักประสบภาวะการณที่ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวขึ้น แต่เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังและพิการ มีปัญหาค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาล มีการใช้ชีวิตอยู่ตามลำพัง ขาดหลักประกันทางเศรษฐกิจ สภาพสังคมมีประชากรวัยทำงานสัดส่วนน้อย มีการมองคุณค่าของผู้สูงอายุในด้านลบ ซึ่งกลุ่มผู้สูงอายุมีประสบการณ์การใช้ชีวิต มีทักษะองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่จะใช้ฐานของการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมผู้สูงวัยแบบรู้เท่าทัน ก็มีความต่างกัน และการทำงานของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งรัฐและไม่ใชรัฐยังไม่มระบบกลไกที่ชัดเจน ดังนั้นการเตรียมความพร้อมของระบบกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ ต้องใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมเสริมสิ่งที่เป็นทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนนั้น

สำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้มีบริบทของเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ภาคธุรกิจเอกชนไม่มีความมั่นใจในการลงทุนและประกอบธุรกิจในพื้นที่ ประชาชนได้รับความเดือดร้อนในการใช้ชีวิตเกิดปัญหาการว่างงานและรายได้ไม่พอเพียงต่อการดำเนินชีวิต แม้ว่ารัฐจะมีโครงการให้การช่วยเหลือและสนับสนุนประชาชนในพื้นที่ แต่ก็ไม่ต่อเนื่องและไม่ยั่งยืน ดังนั้นการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนใต้จึงมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจที่เน้นคุณค่า (value - based ecosystem) เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรมที่อยู่บนฐานของความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำลายสำหรับท้องถิ่น

จากแนวคิดการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาสไว้ในหมวด 2 มาตรา 16 (10) ให้เทศบาลเมืองพัทยาและองค์การบริหารส่วนตำบล ให้การสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการทำงานที่ใกล้ชิดและรู้ความต้องการของผู้สูงอายุ ผู้บริหารท้องถิ่นมีที่มาจากกาเลือกตั้งของคนในท้องถิ่นและแนวโน้มผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และการสนับสนุนดูแลของครอบครัวไม่เพียงพอ

ดังนั้น หน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องวางแผนสร้างความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ต้องเตรียมมาตรการรองรับและพร้อมที่จะก้าวทันสถานการณ์ของผู้สูงอายุ และปรับกระบวนการทัศน์เดิมจากที่มองผู้สูงอายุว่าเป็นภาระของสังคมให้ปรับเปลี่ยนเป็นผู้ใช้ประโยชน์ที่สะสมยาวนานให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่ในการดูแลผู้สูงอายุ ทั้งด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เบี้ยยังชีพ กองทุนสวัสดิการชุมชน แต่ที่ผ่านมามีภารกิจในการดูแลผู้สูงอายุอาจอยู่ในลำดับท้าย ๆ ของการดำเนินงาน (ประสพโชค ต้นสาโรจน์, 2559) รวมทั้ง มีข้อจำกัดด้านงบประมาณ และขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือเทศบาลตำบลโย อำเภอมือง จังหวัดยะลา ซึ่งเป็นชุมชนเข้มแข็ง มีจุดแข็งด้านการเกษตร และเป็นพื้นที่ที่พหุวัฒนธรรม ที่มีทั้งชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิมในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ส่วนบริบทของพื้นที่และการประกอบอาชีพจะเป็นพื้นที่ทำสวนยาง ทำเกษตร ทำสวนผลไม้ ทำนา และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งคณะผู้วิจัยสนใจ ค้นหาคำตอบการวิจัย “ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลโย อำเภอมือง จังหวัดยะลา” เพราะการขับเคลื่อนสังคมผู้สูงอายุเป็นงานท้าทายในอนาคต ในมิติการส่งมอบบริการสาธารณะแนวใหม่ที่ต้องอาศัยองค์ความรู้หลายศาสตร์ทั้ง เชิงการตลาด วัฒนธรรม การตลาดสุขภาพ การจัดการเครือข่าย และการบริหารเชิงบูรณาการระดับพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้: กรณีศึกษา เทศบาลตำบลโย อำเภอมือง จังหวัดยะลา
2. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลโย อำเภอมือง จังหวัดยะลา

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านเนื้อหา** คือ ระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรม ฯลฯ ครอบคลุมประเด็นด้านผู้นำและนโยบาย ด้านการบริหารจัดการ ด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชนและด้านการเมือง และจัดการความขัดแย้ง โดยมีขอบข่ายการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจคือ การมีงานทำ มีรายได้และพึ่งตนเองได้ และด้านสังคมหมายถึงการจัดการระบบสวัสดิการ การมีหลักการประกัน การช่วยเหลือสังคม หรือจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์ และมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและสังคมที่อยู่บนของฐานทุนทางวัฒนธรรม และส่วนข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่น ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรม ฯลฯ จะมุ่งด้าน องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรม

2. **ขอบเขตด้านพื้นที่** คือ กำหนดพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เนื่องจากเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีศักยภาพด้านการบริหารจัดการที่ดี โดยผ่านเกณฑ์ประเมินจากสำนักงานท้องถิ่นจังหวัด และในพื้นที่ตำบลยุโป มีกลุ่มชมรมผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง และคนในชุมชนมีทั้ง 2 ศาสนา

3. **ขอบเขตด้านประชากร** ครอบคลุม 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 1 กลุ่มที่ทำงานเทศบาลตำบลยุโป ในฐานะมีบทบาทหน้าที่ของเทศบาลตำบล และกลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุและกลุ่มคนในหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นรัฐและไม่ใชรัฐที่ทำงานสนับสนุนดูแลช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมในระดับชุมชน และพื้นที่

การวิจัยนี้ คณะผู้วิจัยมีข้อจำกัดในการวิจัยจากบริบทเหตุการณ์ความไม่สงบ ดังนั้นการเลือกพื้นที่ศึกษาในการวิจัยนี้เป็นตำบลยุโป เนื่องจากตำบลยุโปมีกลุ่มผู้สูงอายุที่เข้มแข็ง เป็นชุมชนพหุวัฒนธรรม มีสองศาสนา และเป็นพื้นที่ปลอดภัยไม่ค่อยมีการก่อเหตุความรุนแรง ระยะทางไม่ไกลอยู่ในเขตเมือง คณะผู้วิจัยสามารถลงพื้นที่ภาคสนามได้ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยง และลดข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ

กรอบแนวคิดและทฤษฎีในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สำรวจแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัยเรื่องนี้ พอจะสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีศักยภาพ

แนวคิดศักยภาพของตัวบุคคล มีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือส่วนที่มองเห็นได้ซึ่งพัฒนาด้วยการศึกษาค้นคว้า มีองค์ประกอบความรู้ และทักษะ และส่วนที่สองคือส่วนที่ซ่อนเร้นอยู่ในแต่ละบุคคล จะมีองค์ประกอบทัศนคติ ค่านิยมและความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง บุคลิกลักษณะประจำตัวของแต่ละบุคคล และแรงจูงใจหรือแรงขับภายใน

2. แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ

Lawton (1985 อ้างถึงใน ลลิลญา ลอยลม, 2545) กล่าวว่าผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีต้องประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

(1) ความผาสุกด้านจิตใจ หมายถึงการที่บุคคลสามารถประเมินได้ว่า ประสบการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาคุณภาพ โดยประเมินได้จาก ผลกระทบระดับความสุขที่ได้รับและความสำเร็จที่ได้บรรลุตามความต้องการ หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

(2) ความสามารถในการแสดงพฤติกรรม หมายถึงความสามารถในการทำหน้าที่ของบุคคล ซึ่งรวมถึงการทำหน้าที่ของร่างกาย การมีสุขภาพที่ดี การรับรู้ที่ถูกต้อง และการมีพฤติกรรมทางสังคมที่ถูกต้อง

(3) สิ่งแวดล้อมของบุคคล หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และที่อยู่อาศัย 2) บุคคลที่มีความสำคัญต่อผู้สูงอายุ เช่น สมาชิกในครอบครัว เพื่อน 3) บุคคลอื่นทั่วไปที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้สูงอายุ 4) สถานภาพทางสังคม อายุ เชื้อชาติและเศรษฐกิจ และ 5) สภาพสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชนที่มีผู้สูงอายุอาศัยอยู่

(4) การรับรู้คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีบุคคลมีการประเมินตนเอง เกี่ยวกับความผาสุกทางด้านจิตใจ ความสามารถในการทำหน้าที่ ตลอดจน สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคคล

3. แนวคิดและทฤษฎีทุนทางวัฒนธรรม

ทุนทางวัฒนธรรมหมายถึงสิ่งที่มีคุณค่าและมีมูลค่าที่สั่งสมมาในอดีต ทั้งเป็นสิ่งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ โดยนำเอาวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเหล่านั้นมาแปลงเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและมีมูลค่าที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อวิถีชีวิตและสังคม

ทุนทางวัฒนธรรมมีความสำคัญหลายด้าน เช่น

1) ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สามารถนำวัฒนธรรมไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเสริมสร้างการผลิตสินค้าและบริการได้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

2) ด้านการพัฒนาสังคม สามารถนำวัฒนธรรมเรื่องระบบคุณค่า ค่านิยม ความเชื่อจารีตประเพณีที่ดีงาม ซึ่งจะทำให้สังคมมีความจริงและสงบสุข

3) ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถนำวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นการใช้ชีวิตที่สอดคล้องกับสภาพธรรมชาติมาใช้ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพเดิม หรือมีความสมบูรณ์ได้มากขึ้น

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำมาออกแบบกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือกลุ่มคนที่มีหน้าที่และสัมพันธ์กับผู้สูงอายุในเทศบาลตำบลยุโรป ได้แก่ บุคลากรท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น กลุ่มผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ กลุ่ม อสม. และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ตลอดจนตัวแทนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตำบลยุโรป ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน และเนื่องจาก มีข้อจำกัดด้านสถานการณ์ความไม่สงบ และช่วงเวลาการลงภาคสนาม คณะผู้วิจัยได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างโดยให้เทศบาลตำบลยุโรปประสานกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายและเต็มใจให้ความร่วมมือกับการเก็บข้อมูล ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 177 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน คือขั้นที่ 1 สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม จำแนกตามกลุ่มประเภทสังกัดที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ และขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยคำนึงถึงความหลากหลายของตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีคำถาม 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไป มีคำถาม 10 ข้อ เกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา ขั้นสูงสุด สถานะสมรส รายได้รวมของท่านต่อเดือน การประกอบอาชีพหลัก การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรใดในชุมชนตำบลยุโรป ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับผู้สูงอายุในตำบลยุโรป และความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเทศบาลตำบลยุโรป

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมฯ แยกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านผู้นำและนโยบาย ด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชน และด้านการเมืองและจัดการความขัดแย้ง รวมคำถาม 17 ข้อ เป็นคำถามปลายปิด แบบ rating scale

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในระดับชายแดนใต้ รวมคำถาม 17 ข้อ เป็นคำถามปลายปิดแบบ rating scale

ทั้งนี้ ส่วนที่ 2 และ 3 มีคำตอบให้เลือก 5 คำตอบ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน และพิจารณาค่าเฉลี่ยจำแนกเป็น 5 ระดับ คือ

คะแนนเฉลี่ย

แปลความหมาย

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายความว่า ความเห็นอยู่ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายความว่า ความเห็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า ความเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายความว่า ความเห็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายความว่า ความเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ส่วนสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1 และข้อ 2 คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 177 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาสูงสุดเป็นประถมศึกษา มีสถานะสมรส มีรายได้รวมต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน อาชีพหลักทำการเกษตร/ทำนา/ประมง เป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรในชุมชนคือชมรมผู้สูงอายุ และเป็นผู้สูงอายุที่ไม่มีคนในครอบครัวหรือญาติทำงานในเทศบาลตำบลโย

ส่วนที่ 2 ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลของศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

ประเด็นคำถาม		ระดับศักยภาพ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านผู้นำและนโยบาย				
1	ผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้และเข้าใจในหลักการจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับหลักศาสนาของผู้สูงอายุในชุมชน	3.51	0.84	มาก
2	เทศบาลตำบลมีนโยบายช่วยเหลือสงเคราะห์และดูแลชีวิตความเป็นอยู่แก่ผู้สูงอายุที่ขาดแคลนหรือยากไร้บนพื้นฐานความสามารถของชุมชน	3.41	0.91	ปานกลาง
3	ผู้บริหารท้องถิ่นมีการวางแผนพัฒนาชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุตามศักยภาพของแต่ละคนในชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่	3.36	1.00	ปานกลาง
4	มีการส่งเสริมหลักประกันชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมกับอัตลักษณ์ของชุมชน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ	3.26	1.05	ปานกลาง
ภาพรวมด้านผู้นำและนโยบาย		3.38	0.84	ปานกลาง
ด้านการบริหารจัดการ				
5	วางแผนจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุได้ครอบคลุมประเภทต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ และหลากหลายทักษะความรู้ โดยคำนึงถึงวัฒนธรรมแต่ละกลุ่ม	3.49	1.00	ปานกลาง
6	สนับสนุนงบประมาณสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึงทุกประเภทของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน	3.12	1.02	ปานกลาง

ประเด็นคำถาม		ระดับศักยภาพ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการบริหารจัดการ				
7	มีความพร้อมด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ ส่งเสริมอาชีพที่สอดคล้องกับพื้นที่แก่ผู้สูงอายุที่ต้องการหารายได้และพึ่งตนเอง	3.27	0.99	ปานกลาง
8	สามารถประสานบุคคลภายนอกมารับผิดชอบร่วมทำกิจกรรม พัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุแบบบูรณาการโดยคำนึงถึงความเป็นอยู่ของชุมชน	3.38	0.90	ปานกลาง
9	สามารถรวมกลุ่มผู้สูงอายุที่มีพลังให้มาเป็นจิตอาสาร่วมพัฒนา ชุมชนตำบลผ่านการร่วมกิจกรรมเชิงประเพณีวัฒนธรรม	3.37	0.97	ปานกลาง
10	มีความพร้อมด้านข้อมูลศักยภาพ ปัญหา ความต้องการ ของผู้สูงอายุในตำบล เพื่อนำมาวางแผนทำโครงการ โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ชุมชน	3.32	0.96	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการบริหารจัดการ		3.33	0.82	ปานกลาง
ด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชน				
11	สามารถทำข้อตกลง หรือประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน ภายนอกทั้งภาครัฐและไม่ใช่ภาครัฐให้มาช่วยจัดกิจกรรม พัฒนาผู้สูงอายุตามความต้องการของชุมชนที่สอดคล้องกับ วัฒนธรรมของคนในพื้นที่	3.31	1.03	ปานกลาง
12	สามารถทำงานเป็นเครือข่ายโดยใช้ภูมิปัญญาที่มีของกลุ่ม ชมรมผู้สูงอายุ/กลุ่มโรงเรียน/และองค์กรต่าง ๆ เพื่อจัด กิจกรรมพัฒนาผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ/กลุ่มโรงเรียน/และ องค์กรต่าง ๆ เพื่อจัดกิจกรรมพัฒนาผู้สูงอายุ	3.33	1.00	ปานกลาง
13	สามารถผลักดันคนในชุมชนมาร่วมเป็นอาสาสมัครทำงาน เป็นเครือข่าย ในการดูแลสร้างเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ ที่คำนึงถึงวัฒนธรรมและศาสนา	3.36	0.93	ปานกลาง
14	มีความพร้อมในการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพของชมรม ผู้สูงอายุ/โรงเรียนผู้สูงอายุในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ ชุมชนของกลุ่มผู้สูงอายุโดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.31	0.99	ปานกลาง
ภาพรวมด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชน		3.33	0.86	ปานกลาง

ประเด็นคำถาม		ระดับศักยภาพ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ด้านการเมืองและการจัดการความขัดแย้ง				
15	สามารถหาวิธีช่วยเหลือและแก้ปัญหาผู้สูงอายุแต่ละรายอย่างเหมาะสม ตรงกับสภาพความเป็นจริง	3.24	0.98	ปานกลาง
16	สามารถออกแบบกิจกรรมสนับสนุนแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานความเชื่อหรือค่านิยมแตกต่างกัน	3.29	0.94	ปานกลาง
17	เทศบาลตำบลมีความสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เช่น สมาชิกครอบครัวของผู้สูงอายุ	3.29	1.06	ปานกลาง
ภาพรวมด้านการเมืองและการจัดการความขัดแย้ง		3.28	0.92	ปานกลาง
ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาพรวมทุกด้าน		3.33	0.81	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ภาพรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.81) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำและนโยบาย ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.84) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการนโยบาย และด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.33$, S.D.=0.82,0.86) เรียงตามลำดับ

หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง มีรายละเอียด คือ

ด้านผู้นำและนโยบาย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, S.D. = 0.84) โดยเฉพาะประเด็นผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้และเข้าใจในหลักการจัดสวัสดิการที่สอดคล้องกับหลักศาสนาของผู้สูงอายุในชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.84)

ด้านการบริหารจัดการนโยบาย โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.82) โดยเฉพาะประเด็นวางแผนจัดกิจกรรมโรงเรียนผู้สูงอายุได้ครอบคลุมประเภทต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ และหลากหลายทักษะความรู้ โดยคำนึงถึงวัฒนธรรมแต่ละกลุ่มมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 1.00)

ด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.86) โดยเฉพาะประเด็นสามารถผลักดันคนในชุมชนมาร่วมเป็นอาสาสมัครทำงานเป็นเครือข่ายในการดูแลสร้างเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่คำนึงถึงวัฒนธรรมและศาสนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.36$, S.D. = 0.93)

ด้านการเมืองและการจัดการความขัดแย้ง โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 0.92) โดยเฉพาะประเด็นสามารถออกแบบกิจกรรมสนับสนุนแก่กลุ่มผู้สูงอายุที่มีพื้นฐานความเชื่อหรือค่านิยมแตกต่างกัน และเทศบาลตำบลมีความสามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เช่น สมาชิกครอบครัวของผู้สูงอายุมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.94, 1.06)) เรียงตามลำดับ

ส่วนที่ 3 แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลผลของแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้

ประเด็นคำถาม		ระดับศักยภาพ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1	เทศบาลตำบลยูโป ควรส่งเสริมความสัมพันธ์แบบเครือญาติของคนในชุมชนมาสร้างกลไกการดูแลผู้สูงอายุ เช่น การเอาใจใส่ดูแลพาไปหาหมอยามจำเป็น และแวะมาเยี่ยมเยียน	3.75	1.05	มาก
2	ควรสร้างเครือข่ายส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเพื่อรองรับงานในชุมชน เช่น การติดต่อพูดคุยและการไปเยี่ยมบ้าน รวมถึงกระตุ้นแสดงความคิดเห็นในเวทีชุมชนต่าง ๆ	3.77	0.94	มาก
3	ควรกระตุ้นให้คนที่มีจิตอาสาในชุมชนมาร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มองค์กร ชมรมและเครือข่ายด้านอาสาสมัครผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อสนับสนุนการทำงานดูแลผู้สูงอายุให้ทั่วถึง	3.68	0.94	มาก
4	ควรพัฒนาสุขภาพผู้สูงอายุในรูปแบบสวัสดิการสังคมและบริการสังคมของรัฐและเอกชนให้หลากหลาย เช่น ผลักดันให้นำกองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่นมาสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุบนพื้นฐานอัตลักษณ์ชุมชน	3.73	0.94	มาก
5	เทศบาลตำบลยูโปควรปลูกฝังเจ้าหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สูงอายุโดยปฏิบัติหน้าที่ออกเยี่ยม ให้คำแนะนำช่วยเหลือคลายทุกข์	3.81	0.97	มาก
6	เทศบาลตำบลยูโปควรใช้งานเทศกาลประเพณีมาสร้างกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุเช่น พบปะ เยี่ยมเยียนและสังสรรค์ในช่วงเทศกาลประเพณีต่าง ๆ	3.82	0.98	มาก
7	เทศบาลตำบลฯ ต้องส่งเสริมความรู้ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพ และมีคุณค่าแก่ผู้สูงอายุ	3.78	0.92	มาก
8	ควรส่งเสริมการนำความรู้ ประสบการณ์และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุมาถ่ายทอดเผยแพร่ สืบสานวัฒนธรรม เพื่อประโยชน์สร้างสรรค์ชุมชนสังคม	3.83	0.91	มาก
9	ควรนำบรรทัดฐานทางสังคมมาหล่อหลอมพฤติกรรมของคนในชุมชนที่มีต่อผู้สูงอายุ เช่น ความเชื่อถือ และความศรัทธาที่มีต่อผู้สูงอายุ	3.64	0.92	มาก
10	ควรส่งเสริมการทำงานสร้างรายได้กับผู้สูงอายุโดยใช้พื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.69	0.95	มาก
11	ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่มีความพร้อมและมีพลังให้มาร่วมทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมเพื่อสังคม	3.75	0.95	มาก

ประเด็นคำถาม		ระดับศักยภาพ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
12	เทศบาลตำบลโยจะต้องค้นหาผู้สูงอายุที่เป็นผู้รู้และมีความเชี่ยวชาญในภูมิปัญญาด้านการเกษตรและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาวางแผนส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุให้หลากหลาย	3.89	0.97	มาก
13	ต้องสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเป็นตัวหลักในการดูแลผู้สูงอายุบนพื้นฐานความต้องการของผู้สูงอายุ	3.92	0.92	มาก
14	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการให้เงิน เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น	3.91	0.94	มาก
15	ควรสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงอายุได้นำภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ มาสร้างผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยใช้นวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าต่อยอด เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสังคมท้องถิ่น	3.82	0.97	มาก
16	ควรตั้งกรอบเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรนักรักษาสุขภาพและนักบริหารสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.91	0.93	มาก
17	ควรส่งเสริมแนวคิดวิสาหกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของพื้นที่	3.91	1.01	มาก
18	แนวทางการพัฒนาศักยภาพของท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุโดยรวม	3.80	0.78	มาก

จากตารางที่ 2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (\bar{X} =3.80, S.D. =0.78) โดยเฉพาะประเด็นย่อยว่าต้องสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเป็นตัวหลักในการดูแลผู้สูงอายุบนพื้นฐานความต้องการของผู้สูงอายุ (\bar{X} =3.92, S.D. =0.92) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการให้เงินเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น ประเด็นว่าควรตั้งกรอบเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรนักรักษาสุขภาพและนักบริหารสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประเด็นว่าควรส่งเสริมแนวคิดวิสาหกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน (\bar{X} =3.91, S.D. =0.94 , 0.93 และ 1.01) เรียงตามลำดับ

อภิปรายผล

1. ระดับศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุ บนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

จากผลวิจัยศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลวิจัยดังนี้

ด้านผู้นำและนโยบายในประเด็นย่อยว่าผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้และเข้าใจในหลักการ จัดสวัสดิการ ที่สอดคล้องกับหลักศาสนาของผู้สูงอายุในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของเศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล (2555) ที่อธิบายว่าภาวะผู้นำเป็นอีกปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปปฏิบัติ เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ผู้นำท้องถิ่นอยู่ในชุมชนจึงให้ความสำคัญอย่างมากกับทุนทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักความเชื่อศาสนา โดยมองว่าการพึ่งพาช่วยเหลือของคน ในชุมชนมีพื้นฐานจากระบบความคิด และพื้นฐานการใช้ชีวิต ที่ผูกพันกับความเชื่อ และวิถีวัฒนธรรม

ประเด็นด้านการบริหารจัดการนโยบาย ในประเด็นย่อยคือวางแผนจัดกิจกรรมโรงเรียน ผู้สูงอายุได้ครอบคลุมประเภทต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ และหลากหลายทักษะความรู้ โดยคำนึง ถึงวัฒนธรรมแต่ละกลุ่ม ซึ่งที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะว่างานดูแลผู้สูงอายุมีขอบข่ายสลับซับซ้อน ที่สัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยการข้ามสังกัด ข้ามประเภท และข้ามพื้นที่ และยังสอดคล้อง กับการใช้หลักศาสนาในสุขภาพในกลุ่มผู้สูงอายุ มีการ บูรณาการความรู้เรื่องศาสนาให้สอดคล้องกับ พฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง เช่น กิจกรรมนันทนาการและศิลปวัฒนธรรมในโรงเรียนผู้สูงอายุก็มี การพิจารณาข้อจำกัดทางด้านศาสนาด้วย ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร ทองดี, ดารารวรรณ รองเมือง, และฉันทนา นาคฉัตรีย์ (2557) ที่ว่าควรมีการวางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันการ เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังที่เหมาะสมกับบริบทของวัฒนธรรมท้องถิ่น เหตุผล ที่เป็นเช่นนี้ เพราะ ว่า ตำบลยุโป มีผู้สูงอายุที่นับถือศาสนาอิสลามและศาสนาพุทธ การจัดกิจกรรมจึงต้องพิจารณา ถึงความเหมาะสม การยอมรับ การจัดกิจกรรมอย่างละเอียดและถี่ถ้วน เช่น กิจกรรมทางศาสนา ในโรงเรียนผู้สูงอายุ

ประเด็นด้านความร่วมมือเชิงเครือข่ายและชุมชนในประเด็นย่อยคือผลักดันคนในชุมชน มาร่วมเป็นอาสาสมัครทำงานเป็นเครือข่ายในการดูแลสร้างเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุที่คำนึง ถึงวัฒนธรรมและศาสนา สอดคล้องกับไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์ และอนันฐมา ปิ่นแก้ว (2558) กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายเกื้อหนุนผู้สูงอายุในชุมชนมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุได้รับความช่วยเหลือ เป็นช่องทาง ในการสร้างสัมพันธภาพในสังคม ผู้สูงอายุจะได้รับบริการข้อมูลข่าวสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในรูปแบบของการรวมกลุ่มกัน จากความร่วมมือของครอบครัว ญาติ เพื่อน เพื่อนบ้าน ชุมชนและนักวิชาชีพทางสุขภาพเพื่อคุณภาพชีวิตที่ของผู้สูงอายุในชุมชน ในทำนอง เดียวกับงานวิจัยของภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) พบว่า ควรมีกลุ่มอาสาสมัครออกเยี่ยมที่บ้านพร้อม รับฟังปัญหาและแนะนำแนวทาง พร้อมทั้ง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมดูแล และให้เกิดความสัมพันธ์กับผู้สูงอายุและควรจัดสวัสดิการแจกสิ่งของที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ รวมทั้ง ในงานวิจัยของพรรณธิภา เอี่ยมสิริปริดา, อัจศรา ประเสริฐสิน, และนริศรา พิงโพธิ์สภ (2560) มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำงานอาสาสมัครในผู้สูงอายุและการบริหารจัดการ งานอาสาสมัครสำหรับผู้สูงอายุอย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้

จากผลวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุบนพื้นฐานทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดชายแดนใต้ มีประเด็นสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัย คือ

ประเด็นต้องสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเป็นตัวหลักในการดูแลผู้สูงอายุบนพื้นฐานความต้องการของผู้สูงอายุ เหตุผลที่เป็นเช่นนี้ เพราะในกลุ่มคนในชุมชนจะรู้จักและเข้าใจสภาพปัญหาความต้องการและบริบทแวดล้อมของผู้สูงอายุในชุมชนของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิณี วิวัฒน์วานิช, จิราพร เกศพิชญวัฒนา, และรัชพันธุ์ เขยจิตร (2551) ที่กล่าวว่ารัฐควรมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ผู้สูงอายุที่มีคุณภาพชีวิต ควรเน้นการเตรียมในทุกมิติ ทั้งด้านสุขภาพ เศรษฐฐานะ ความเป็นอยู่การได้รับการยอมรับ/เคารพการมีส่วนร่วมในสังคม ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุควรเริ่มต้นจากชมรมผู้สูงอายุที่มีการจัดตั้งอยู่แล้วในพื้นที่มาเป็นฐานในการพัฒนา รวมทั้ง รัฐควรกระตุ้น ส่งเสริมให้ชุมชน/สังคมเห็นความสำคัญของการนำภูมิปัญญาผู้สูงอายุมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และรัฐควรสนับสนุนหรือกำหนดเป็นนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหาร ส่วนตำบล โรงพยาบาลชุมชน ให้มีการร่วมมือประสานกับชมรมผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

ประเด็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรตั้งงบประมาณเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการให้เงินเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าสภาพเศรษฐกิจและค่าครองชีพสูงขึ้น จึงเป็นผลกระทบด้านภาระค่าใช้จ่ายของเงินเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุให้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ช.ชยินทร์ เพ็ชฌุไพศิษฐ์ (2543) ที่กล่าวว่าหน่วยงานรัฐควรเน้นถึงการแก้ไขปัญหาการจัดสรรและการใช้งบประมาณให้เพียงพอ กำหนดนโยบายในการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุในทิศทางที่ชัดเจนให้เกิดความหลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ ที่มีพื้นฐานที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม และงานวิจัยของเศรษฐวัฒน์ โขควรรกุล (2555) ก็ให้ความเห็นว่าควรปรับปรุงการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายด้านได้แก่งานด้านงบประมาณ การบริหารบุคลากร การจัดทำฐานข้อมูลอย่างบูรณาการ และการจัดให้มีเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้ง งานวิจัยของภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) ให้แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุคือ ตั้งงบประมาณไว้รองรับผู้สูงอายุในอนาคต และงานวิจัยของวิไลลักษณ์ พรหมแสน และอัจฉริยา ครุธาโรจน์ (2560) ให้ความเห็นว่าปัจจัยและเงื่อนไขหลักในการส่งเสริมการดำเนินงานก็คืองบประมาณสำหรับแนวทางการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ (1) สร้างความรู้ ความเข้าใจและมอบหมายภาระงานเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุด้านการมีงานทำและการสร้างรายได้ให้แก่บุคลากรอย่างชัดเจน และควรมีการจัดทำฐานข้อมูลศักยภาพผู้สูงอายุให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (2) ประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนโดยบูรณาการด้านงบประมาณ บุคลากร หรือการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้บรรลุผล

ประเด็นควรตั้งกรอบเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรนิกายภาพและนักบริหารสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสมสมัย พิลาแดง, ยุทธพล ทวะชาลี, และกัตัญญู แก้วหานาม (2557) ที่ให้ความเห็นว่าควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำในการออกกำลังกายที่ถูกต้องเหมาะสมกับผู้สูงอายุ และควรมีการจัดเจ้าหน้าที่ออกให้บริการแพทย์แผนไทยให้กับผู้สูงอายุ ที่เป็นเช่นนี้ เป็นเพราะว่าขอบข่ายงานสุขภาพต้องเน้นเชิงพื้นที่ที่ต้องปฏิบัติงานเชิงรุกซึ่งมีความสอดคล้องกับทิศทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านสุขภาพ

ประเด็นควรส่งเสริมแนวคิดวิสาหกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของพื้นที่ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนยังมีพลังและมีองค์ความรู้ดั้งเดิมที่สามารถนำมาประยุกต์ต่อยอดให้สามารถเพิ่มมูลค่าสร้างความมั่นคงให้ตนเองและกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูมิวัฒน์ พรวนสุข (2558) ที่เสนอว่าควรสนับสนุนในด้านอาชีพการหารายได้ที่เหมาะสมตามความถนัดของผู้สูงอายุ และให้มีส่วนร่วมปฏิบัติทุกขั้นตอน พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดอบรมเพิ่มความรู้และทักษะด้านอาชีพและมีการบริการจัดการนำผลิตภัณฑ์กลุ่มออกจำหน่าย และจัดตั้งกองทุนและสวัสดิการกลุ่ม รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาวดี ทะไกรราช และคณะ (2558) ที่มีข้อเสนอให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมสำหรับการสร้างอาชีพรายได้เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับผู้สูงอายุในชุมชน และการส่งเสริมด้านการสร้างทักษะความรู้เกี่ยวกับอาชีพให้กับผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้และภูมิปัญญาในการสร้างอาชีพมาดำเนินการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและคนในชุมชน การสนับสนุนการเสริมสร้างกิจกรรมร่วมกันในชุมชนและท้องถิ่น รวมทั้งกิจกรรมและแผนงานระหว่างเครือข่ายผู้สูงอายุทั้งในระดับชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง สนับสนุนกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิมที่ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษให้กับประชาชนคนรุ่นใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากการวิจัย ผู้วิจัยค้นพบประเด็นสำคัญที่ควรนำมาเสนอแนะ ได้ดังนี้

- 1) ต้องส่งเสริมให้มีหลักประกันชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมกับอัตลักษณ์ของชุมชนและตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุ
- 2) สนับสนุนงบประมาณสร้างอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุครอบคลุมทุกประเภทของผู้สูงอายุในแต่ละชุมชน
- 3) ทำข้อตกลงหรือประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและไม่ใช่ภาครัฐให้มาช่วยจัดกิจกรรมพัฒนาผู้สูงอายุตามความต้องการของชุมชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมในพื้นที่
- 4) สร้างความพร้อมในการสนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพของชมรมผู้สูงอายุ/โรงเรียนผู้สูงอายุในการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนของกลุ่มผู้สูงอายุโดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 5) หาวิธีช่วยเหลือและแก้ปัญหาผู้สูงอายุแต่ละรายอย่างเหมาะสมตรงกับสภาพความเป็นจริง
- 6) ต้องสนับสนุนให้ชมรมผู้สูงอายุ และชุมชนเป็นตัวหลักในการดูแลผู้สูงอายุ

7) ควรตั้งงบประมาณเพิ่มเติมและตั้งกรอบเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรนักกายภาพและนักบริหารสำหรับผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8) ควรส่งเสริมแนวคิดวิสาหกิจเพื่อช่วยเหลือสังคม โดยรวมกลุ่มอาชีพของผู้สูงอายุตามความเหมาะสมของพื้นที่

บรรณานุกรม

- จิราพร ทองดี, ดาราวรรณ รongเมือง, และฉันทนา นาคฉัตรีย์. (2557). ภาวะสุขภาพและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารพยาบาลกระทรวงสาธารณสุข*, 22(3), 88 - 99.
- ช.ชยินทร์ เพ็ชญาไพศิษฐ์. (2543). แนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสาร มจร วิชาการ*. 4(7), 31 - 42.
- ประสพโชค ต้นสาโรจน์. (2559). บทบาทของเทศบาลเมืองกาญจนบุรีในการดูแลผู้สูงอายุ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.
- พรรณธิดา เอี่ยมสิริปริดา, อัจศรา ประเสริฐสิน, และนริศรา พิงโพธิ์สม. (2560). การสร้างเสริมพลังในผู้สูงอายุผ่านการทำงานอาสาสมัคร. *วารสารวิชาการฟาร์อีสเทอร์น*. 11(2), 21 - 35.
- ไพบุลย์ พงษ์แสงพันธ์, และอนัฐณา ปิ่นแก้ว. (2558). ความสำคัญของเครือข่ายเกื้อหนุนผู้สูงอายุในชุมชน. *วารสารสาธารณสุข มหาวิทยาลัยบูรพา*, 10(2), 109 - 116.
- ภาวดี ทะไกรราช และคณะ. (2558). การพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*. 7(1), 39 - 61.
- ภูมิวัฒน์ พรวนสุข. (2558). แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดแพร่. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุทัศน์*, 10(1), 77 - 87.
- ลลิลญา ลอยลม. (2545). การเตรียมตัวก่อนเกษียณอายุของผู้สูงอายุในจังหวัดสมุทรปราการ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.
- วิไลลักษณ์ พรหมเสน, และอัจฉริยา ครุชาโรจน์. (2560). บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดลำปางต่อการส่งเสริมการมีงานทำและการสร้างรายได้แก่ผู้สูงอายุ. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 10(2), 70 - 91.
- เศรษฐวัฒน์ โชควรรกุล. (2555). นโยบายการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*, 1(1), 145 - 165.
- สมสมัย พิลาแดง, ยุทธพล ทวะชาลี, และกตัญญู แก้วหานาม. (2557). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดงดงพุง อำเภอดอนจาน จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการบริหารปกครอง*, 3(1), 133 - 148.
- สุวิณี วิวัฒน์วานิช, จิราพร เกศพิชญวัฒนา, และรัชพันธุ์ เขยจิตร. (2551). *โครงการสถานการณ์ความยากจนในผู้สูงอายุและรูปแบบการจัดการเพื่อส่งเสริมการมีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.